

Případová studie: Dan – „Skleněné dítě“ pečující o bratra s autismem

Situace

Dan (10 let) žije v rodině se starším bratrem Vojtou (12 let), který má diagnostikovaný Aspergerův syndrom, spojený s častými záchvaty agresivity. Matka Dana pracuje na zkrácený úvazek, aby zvládla péči o obě děti. Otec zajišťuje finanční zabezpečení rodiny. Rodina nedostává žádný příspěvek na péči.

Charakteristika rodinné dynamiky

- Přetížení Danovy role: Dan nemá formální pečovatelské úkoly, ale žije v trvale napjaté atmosféře a je neustále vystaven psychickému tlaku. Vojta dominuje domácímu prostoru – určování aktivit, reakce na ticho agresí, vyžadování pozornosti.
- Psychická zátěž a izolace: Dan se stydí za bratrovy záchvaty, trpí tiky a bojí se navazovat vztahy. V důsledku přetížení uniká k počítači. Fixuje se na matku a jakákoli separace (např. pobyt u babičky) vnímá jako trest.
- Sociální problémy ve škole: Dan nese stigma bratrovy „špatné pověsti“. Učitelé a spolužáci často nechápou jeho situaci. Má problémy v sociální interakci a nedůvěřuje okolí.
- Sebeopotlačení: Dan trvale ustupuje potřebám svého bratra, často i na úkor vlastního pohodlí a přání, aby předešel jeho výbuchům agrese. Tento vzorec chování může dlouhodobě oslabovat jeho sebevědomí a ohrožovat rozvoj vlastní identity.

Školní a společenské prostředí

- Nepochopení školy: I přes pedagogickou podporu (asistenti, podpůrný plán) nebyla běžná škola schopna Vojtu zvládnout. Učitelé ho označovali za „nevychovaného“ a nedocházelo k žádné edukaci o autismu.
- Danova situace nebyla reflektována: Ačkoli již nechodí do stejné školy jako Vojta, Dan je stále poznamenán předsudky. Nová učitelka se sice snaží, ale důsledky přetrvávají.

Nedostatky systému podpory

- Odlehčovací služby: Existující služby jsou zaměřené především na děti s fyzickým hendikepem. Pro Vojtu jsou nevhodné – potřebuje aktivní, zážitkový režim.

- Chybějící podpora pro sourozence: Dan nemá možnost sdílení zkušeností s jinými dětmi v podobné situaci. Cítí se izolovaný, odmítá nabídnuté formy podpory ze studu a obav z negativních následků.
- Informační deficit ve společnosti: Nedostatečné povědomí o pojmu „skleněné dítě“ a jeho potřebách mezi učiteli, veřejností i poskytovateli služeb.

Potenciální intervence a doporučení

- Zřízení specializovaných center: Služby pro děti s poruchami chování či autismem – doučování, zážitkové aktivity vedené trpělivými odborníky, individuální přístup.
- Podpora pro „skleněné děti“: Skupiny sdílení, terapeutické kroužky a tábory zaměřené na zdravé sourozence handicapovaných dětí.
- Psychologická podpora: Pravidelná psychoterapie zaměřená na posilování Danova sebevědomí, práce se strachem a pocity viny.
- Podpora ve škole: Školení pedagogů v oblasti práce s dětmi v náročné rodinné situaci, aktivní zapojení školní psycholožky, individuální přístup.

Dan je typickým příkladem „skleněného dítěte“ – neviditelného pečovatele, jehož potřeby a psychické zdraví jsou dlouhodobě opomíjeny. Přestože sám není formálním pečovatelem, okolnosti ho nutí být v pozici přizpůsobení, obav a ustupování. Cílené a promyšlené intervence, včetně komunitních a školních podpůrných systémů, mohou významně ovlivnit jeho budoucnost.